

Heli Salonen

Kuvataiteilijan työsuojelun paletti

www.taidetyosuojelu.net

Toimeentulo 1

MYYTIT

- taiteilija ei saa valittaa
- taiteilija on yrittäjä ja ansaitsee elantonsa tauluja myymällä
- apurahan saa aina, kun tekee hyviä töitä ja on ahkera
- taideteokset voivat toimia maksuvälineinä
- kuvataiteilija ei voi olla työtön

TAITEILIJA YRITTÄJÄNÄ

1. kuvataiteilijajärjestöissä oli 452 jäsentä vuonna 1969, vuonna 2004 jäsenmäärä oli 2560 (Sari Karttusen tutkimus)
2. galleriatilojen vuokraus ja näyttelyihin osallistuminen on vaikeutunut entisestään
3. kulut ovat lisääntyneet joka taholla: galleria vuokrat, kehystyskulut, ilmoittautumis- sekä osallistumismaksut näyttelyihin, jäsenmaksut jne.
4. tänä päivänä moni taiteilija joutuu tekemään portfolion, maksamaan töidensä kuvaamisesta sekä kotisivujen tekemisestä
5. ei riitä, että tekee hyviä töitä, pitää myös osata myydä töitään ja itseään
6. kirjanpidon ja veroilmoituksen tekemisen joutuu usein teettämään ulkopuolisella
7. arvonlisävero on vaikeuttanut veroilmoituksen tekoa entisestään
8. saadakseen töitä myytyä taiteilija joutuu usein tinkimään alkuperäisistä hinnoista eli tulot eivät kata menoja
9. taiteilija joutuu tekemään esim. opetustyötä rahoittaakseen taidetyöskentelyn
10. myyntitulot ovat yleensä niin pienet, ettei taiteilija pysty maksamaan eläkemaksuja

APURAHAT

1. apurahoista nauttii vain pieni prosentti taiteilijoista
2. kilpailu apurahoista ja taiteilija eläkkeistä on lisääntynyt jatkuvasti
3. valtion apurahojen saamiseksi täytyy keksiä erilaisia projekteja sekä anomuksiin täytyy liittää uutta kuvamateriaalia
4. apuraha voi jäädä saamatta, jos erehtyy kertomaan ongelmistaan
5. nyt on hoidettu apurahoja nauttivien taiteilijoiden eläke-edut (mitäs ne muut taiteilijat n. 95% ?)

Toimeentulo 2

OPETUSTYÖ

1. taiteilijoista enemmistö saa toimeentulonsa muusta kuin taiteellisesta työstä, esim. opetustöistä
2. opetustöitä voi olla useissa eri oppilaitoksissa ympäri Suomea
3. opetustyö tapahtuu usein työsuojelullisesti aliarvoisissa tiloissa
4. jos arvostele työtiloja, voi menettää opetustyönsä
5. työtilaisuudet usein kasaantuvat, koska jos kieltäytyy, voi käydä niin ettei työtä enää myöhemmin tarjota
6. tuntiopettajalla ei ole oikeusturvaa, opetustyöt voivat loppua varoittamatta
7. tuntiopettajille ei kuulu työterveyshuoltoa eikä aina edes sairauspäivärahaa
8. tuntiopetuksesta kertyi aiemmin niukasti eläkettä monimutkaisen laskutavan vuoksi eli nyt eläkeiässä oleville taiteilijoille eläkekertymän pienuus on tullut ikävänä yllätyksenä
9. vuoden 2000 aikana n.38 % taiteilijoista oli työttömänä ainakin osan vuotta (Sari Karttusen tutkimus)

TAVOITE

1. taiteilijakoulutuksen vähentäminen
2. tuen lisääminen taiteilijoille
3. työmahdollisuuksien lisääminen eli taidetta lisää julkisiin tiloihin
4. tuntiopettajien oikeusturvan lisääminen
5. tuntiopettajat työterveyshuollon piiriin
6. taitelijaeläkkeitä ja apurahoja lisättävä

Terveys 1

MYYTIT

- taide on jotenkin pyhää, joten työsuojelu ei koske taiteilijaa
- teknisesti hyvän taiteen tekeminen kärsii, jos joutuu noudattamaan työsuojeluohjeita
- suojaamisen käyttö häiritsee työskentelyä
- viinaanhan me kaikki kuolla
- ✓ taiteilija työskentelee vireänä kuolemaansa asti

TAVOITE

1. taidekouluihin pakollinen työsuojeluopetus jo ensimmäisestä luokasta lähtien
2. myös opettajille työsuojelukoulutusta
3. taiteilijoille monipuolista kuntoutusta ja työsuojeluopetusta
4. ammattitautitutkimuksia myös taiteilijoille
5. taiteilijoiden oikeusturvaa olisi parannettava esim. sairauspäivärahan saantia helpotettava (yrittäjänä taiteilija jää aina "jalkoihin")

ARKI

1. useimmat taiteilijat ovat huolissaan terveydestään, mutta eivät tiedä käyttämiensä materiaalien haittoja
2. suojausten käyttö on lisääntynyt, mutta niitä pidetään kalliina ja niiden valintaa sekä käyttöä pidetään vaikeana
3. kiire lisää huolimattomuutta materiaalien ja suojausten käytössä
4. kiire vaikuttaa myös materiaalien valintoihin, esim. käytetään spraytuotteita sekä nopeasti kuivuvia materiaaleja (sisältävät usein haitallisia liuottimia) tai tehokkaita "puhdistusaineita" esim. tinneriä
5. käytetään useita liuottimia samaan tarkoitukseen, kun selvittäisiin yhdellä
6. työskennellään ilman taukoja ja työtilan tuuletusta laiminlyödään (työtilassa ei ole tuuletus mahdollisuutta)
7. kiire myös altistaa onnettomuuksille
8. usein vasta sitten, kun saadaan pahempia oireita tai tapahtuu työtapaturma, kiinnostutaan turvallisemmasta työskentelystä
9. taiteilijatoverin vakava sairastuminen saattaa myös lisätä kiinnostusta työsuojelua kohtaan
10. esim. hengitystievaivat ja –sairaudet ovat yleisiä taitelijoiden keskuudessa
11. taiteilijoiden on vaikea saada kunnollista hoitoa kunnallisissa terveydenhoitopalveluissa, koska alaa ei tunneta
12. yrittäjänä taiteilija jää esim. ammatti-tautia koskevien tutkimusten ulkopuolelle
13. yrittäjänä taiteilijan sairaspäiväraha jää yleensä saamatta, sen monimutkaisen laskenta-tavan vuoksi

Terveys 2

TUKI- JA LIIKUNTAELIN VAIVAT

1. taiteilijat ovat hyvin tunnollisia, kun he tekevät näyttelyä eli töitä paahdetaan yötä päivää
2. työskennellään pitkäkestoisia jaksoja samassa asennossa eli tehdään samaa mekaanista työtä tauotta
3. laiminlyödään säännöllistä ruokailua, lepoa ja ulkoilua
4. erilaiset tuki- ja liikuntaelin vaivat ovat taiteilijoiden arkipäivää esim. nivelrikot sormissa, ranteissa ja polvissa ovat enemmän sääntö kuin poikkeus
5. ikääntyvillä taiteilijoilla vaivat usein kroonistuvat, silti he jatkavat työskentelyä eläkeiän jälkeenkin (ehkä aputyövoiman turvin), koska toimeentulo on jostain saatava

HENKINEN TYÖSUOJELU

1. kiire, lisääntynyt kilpailu, epäsäännölliset ansiotulot ja ainainen huoli toimeentulosta aiheuttavat stressiä ja masennusta
2. taiteilijalta vaaditaan aina uusia parempia töitä ja jatkuvaa uudistumista
3. epäsäännölliset työajat ja yksin työskentely syrjäyttää helposti taiteilijan
4. perhesuhteet ovat usein koetuksella
5. taiteilija tekee usein sairaanakin töitä esim. näyttelyn, tilaustyön tai opetustöiden peruminen uupumuksen vuoksi voi helposti pilata taiteilijan maineen

TAVOITE

1. taidekouluihin pakollinen työsuojeluopetus jo ensimmäisestä luokasta lähtien
2. myös opettajille työsuojelukoulutusta
3. taiteilijoille monipuolista kuntoutusta ja työsuojeluopetusta
4. taiteilijoiden oikeusturvaa olisi parannettava esim. sairauspäivärahan saantia helpotettava (yrittäjänä taiteilija jää aina "jalkoihin")

Työtila

ARKI

1. hintava vuokratila teollisuuskiinteistössä, jonka vuokra on maksettava, vaikka onkin estynyt työskentelemästä, esim. opetustöiden tai sairauden vuoksi
2. vuokratila sijaitsee esim. kiinteistössä, jossa naapurina voi olla rokkibändi
3. vuokratila voi olla myös pieni ikkunaton kellaritila, ilman tuuletus mahdollisuuksia (ilman WC tilaa)
4. yhteistyöhuone, jossa on sopeuduttava muiden työskentelytapoihin (voi joutua siivoamaan muiden sotkuja tai haistelemaan liuottimia, joita ei itse käytä)
5. työtila oman asunnon yhteydessä (asunto voi muuttua kokonaan työtilaksi esim. näyttelyä tehtäessä)
6. ateljeeasunto, jossa työtilaa ei ole selvästi erotettu asuintilasta
7. työtila voi olla kostea ja kylmä tai sitten aurinko lämmittää työtilan niin kuumaksi, että työskentely on ajoittain mahdotonta
8. työtilassa ei ole huomioitu paloturvallisuutta
9. materiaalien turvallinen varastointi on puutteellista, esim. tilan ahtauden vuoksi
10. työtilassa joutuu ruokailemaan ja lepäämään, koska erillistä taukotilaa ei ole

MYYTIT

1. kaunis korkea, valoisa ja viihtyisä ateljee, jossa nukutaan, ruokaillaan ja katsotaan televisiota
2. mitä ankeampi ja epäsiistimpi työtila, sitä inspiroivampi se on
3. kapakka on taiteilijan toinen työhuone
4. työtilalla ei ole väliä, tärkeintä on tehdä hyviä töitä
5. parhaat työt syntyvät paskahuusissa (Akatemian koulussa opittua)

TAVOITE

1. taiteilijaliitoille avustuksia, niin että ne pystyisivät antamaan työsuojelukoulutusta ja neuvontaa taiteilijoille
2. apurahoja työtilojen työturvallisuuden parantamiseen
3. avustuksia työhuonevuokrien maksamiseksi
4. ateljeeasuntojen muutostyöt, joissa esim. työtila erotetaan selvästi asuintilasta
5. kohdepoistojen rakentaminen valmiiksi taiteilijoiden työtiloihin
6. yhteistyöhuoneisiin selvät säännöt liittyen työturvallisuuteen
7. työtilan yhteydessä pitäisi olla erillinen taukotila